

Zpráva o Letní škole klasických studií

Letní škola, uspořádaná Asociací učitelů klasických jazyků v pečlivé režii doc. Jany Keparťové, se konala již podevatenácté 1.-4. 7. v Praze, tentokrát pod variovaným biblickým či ovidiovským heslem *Ars vivendi, ars moriendi*. Účastnilo se jí asi 40 „školáků“ nejen „skalních“, ale co je potěšující, možná i většiny nových, mladých.

Podle osvědčeného schématu bylo dopoledne vyhrazeno práci s latinskými texty a s jedním řeckým, odpoledne přednáškám. Všechny prezentace byly obohaceny o zajímavé dokumenty.

Pro první čtení 1. 7. připravila J. Keparťová obsáhlý soubor sepulkrálních nápisů (*Člověk a smrt na římských náhrobcích*). Jsou stylizované buď jako prosby zemřelých o vzpomínku, útěšná slova, varovná mementa i naopak rady pozůstalým „užívat si“ života nebo jako lamentace pozůstalých nad ztrátou blízkých či elogia věnovaná příbuznými nebo přáteli.

V první odpolední přednášce rozvedl J. Bouzek téma *Pohřební rituály a nekropole homérské doby*. Ukázkami archeologických vykopávek doložil souvislost mezi homérskými pohřby známými z *Íliady* a pohřby aristokracie v 8. a 7. stol. nejen v Řecku, ale i v nových koloniích jako v jižní Itálii a černo-mořských osadách.

Iva Ondřejová se zaměřila na nejslavnější athénské pohřebiště Kerameikos a tamější funerální památky (*Attické nekropole attického období*) a dále na několik hrobových památek z archaického období z Attiky. Temnost tématu vyvážily ukázky jeho využití v umění, zobrazení pohřebních scén jako zdobného prvku na vázách z 5. stol. př. Kr.

Pojetí smrti u Etrusků vyložila S. Kučová. Jejich chápání života jako přípravy na cestu do podsvětí a smrti jako jedné z etap bytí demonstrovala bohatou ikonografií bohyně Vanth, symbolu smrti, s jejími atributy a průvodci, zvláště okřídlenými Lasami, a také řady dalších božstev a démonů spojených se smrtí a podsvětím.

V přednášce *Nekropole a pohřbívání v římských provinciích* poukázal J. Musil na důsledky působení Římanů v nových provinciích nejen v administrativě, ale v životním stylu vůbec, a také v pojetí smrti. Zatímco v jižní části říše se spíše jen modifikovaly původní zvyky, na četných reliktech kon-

krétních objektů a výjevech na náhrobních stélách v severních provinciích (Germánii, Noriku, Pannonii) vystupují římské vlivy výrazněji.

Ke způsobu smrti, a to smrti specifické, sebevraždě, přešel v textech uvedených citátem ze Senekových *Epistul* *Magnum est honeste mori ... an histrionis instar?* J. Čepelák. První část citátu ilustruje na dobrovolné smrti Tullia Marcellina úryvek ze Senekových *Epistul* a jádro souboru, úryvky z Tacitových *Annálů*, líčící politické sebevraždy Seneky a Petronia, vynucené císařem Neronem. Závěrečné citace z Martiala, Tacita a Seneky odmítají smrt *histrionis instar*. O živost práce s textem se tento osvědčený propagátor živé latiny postaral kombinací překladu a výkladu textů dialogem vedeným s posluchači latinsky.

Potěšení milovníkům řečtiny připravila P. Šípová četbou liturgického hymnu *Agni Parthene* od sv. Nektaria Aiginského. Poznali jsme jeden z nejkrásnějších pravoslavných hymnů na Bogorodici i jeho dokonalé hudební provedení.

Čtení K. Petrovičové s výmluvným názvem *Ars vivendi sive ars bibendi* obrátilo kormidlo ke společenskému prvku antického světa, symposiu, a to jak k jeho stránce technické, tak vzdělávací.

Zajímavě pojaly své přednášky D. Čadková, *Komedie jako ars vivendi*, a A. Sarkissian, *Tragédie jako ars moriendi*, a to jako dvojčata s opačným znaménkem. Jedna vytykala rysy svého dvojčete, druhá kontrovala svým dvojníkem. Uplatnění prvků antických dramát v pozdější evropské tvorbě sledovaly pak počínaje renesancí, Shakespearem, italskou *commediá dell' arte* přes klasicistní a realistickou tvorbu až po současnost (Z. Svěrák a Jára Cimrman, W. Allen).

V přednášce *Veni puer, disce mori* věnovala M. Jacková pozornost pojetí smrti v jezuitských školských hrách, a to smrti mučednické jako vstupu do věčného života a smrti jako výchovného prostředku.

Pro exkurz do života i jazyka středověkých studentů (*Quid malis discipulis accidere possit? sive De arte studendi et moriendi*) vybral J. Odstrčilík texty z bohemikálního rukopisu *De modulo studendi* z 15. stol., varující před spolčováním s pekelnými silami a před žádostivostí tělesných rozkoší, vysávajících z mladíků všechny kladné vlastnosti. Práce s texty spočívala především v rozhovoru o jejich obsahu. Schopnost účastníků reagovat na ně a formulovat latinsky své postřehy byla až překvapující, zvláště u těch mladých.

V souboru textů s názvem *Život a smrt ve středověkém klášteře: Nářek nad smrtí bratra Gerarda v Bernardových Kázáních na Píseň písní* představila M. Koronthályová oblíbenou středověkou literární formu s antickou tradicí, tzv. útěchu. Od vypjaté citové reakce dospěje kazatel ke smíru s bratro-

vou smrtí s pomocí věroučných tezí, revokací obdobných situací z Bible a elogia na jeho příkladný život.

Do tajemných zákrut čtení středověkých latinských rukopisů klášterní proveniencí z 12.-14. stol. nás zavedl J. Matl. Tři z ukázek, uvedených názvem *E litteris manu scriptis recte legendis vivam et moriar* (?), byly opatřeny i notovým záznamem (dvě písně k počtě sv. Jakuba, jedna o sv. Kateřině a úryvek ze hry *Visitacio sepulchri*). Tři další, z díla P. Žídka z 15. stol., měly světský obsah. J. Matl upozornil na obtížnost, případně odlišnost čtení textů, způsobenou zvláště přemírou písářských zkratk.

Poslední „morbidní“ látku nabídl na příkladu barokních misionářů českého původu J. Förster (*Ars vivendi et ars moriendi*). Prostřednictvím rukopisného *Itineraria* františkána R. Prutkého nás seznámil s krušnými, převážně fatálně ukončenými příběhy několika jeho spolubratří.

Objevná byla náplň poslední přednášky (*Příběh proměny. Diana a Aktaión Bernaerta de Rijckere*). Podnětem k ní byl M. Machkově obraz z Obrazárny Pražského hradu. Připomněla proslulost báje o střetu obou protagonistů a jeho osudný důsledek pro Aktaióna. Bohatá obrazová dokumentace ukázala výtvarná díla inspirovaná tímto námětem, často s Aktaiómem odlišným od původní verze.

Závěrečného, pondělního dopoledne se ujal J. Bouzek. Jako někdejší ředitel ÚKAR nám umožnil zhlédnout bohatou archeologickou sbírku antického umění v Ústavu a prohlídku doprovodil zasvěceným výkladem. Byla to neplánovaná, ale vítaná tečka za Letní školou 2011.

A poslední, ale nikoliv nevýznamná položka. Obvyklý společenský večer obměnili neobvykle studenti klasických disciplín FF UK. Jejich divadelní soubor LVPA, známý inscenacemi Karkulky a Perníkové chaloupky ve vlastní latinské i řecké adaptaci, se předvedl vtipnou travestií Zlatovlásky z pera B. Marka, v režii M. Vaníkové. Hra nadchla i výbornými hereckými výkony.

Mortua est XIX schola aestiva studiis Graecis et Latinis dicata, vivat Schola XX.

Helena Zudová (Jihlava)